EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Cultura | Jordi Sardans / Fotos: Francesc Rubí | Actualitzat el 17/05/2015 a les 09:00

«Escric sobre les coses que més m'inquieten i, per tant, surt la meva part més fosca. Per això també en faig broma»

CULTURA-ENTREVISTA. SÃ²nia Moya forma part del planter d'escriptors bagencs que es fan un nom dins la literatura catalana actual i acaba de publicar el seu segon llibre, "PlutÃ³", premi de poesia Mn. NarcÃ-s Saguer de Vallgorguina.Â Llicenciada en Filologia HispÃ nica, Ã©s professora de Llengua i Literatura castellana a l'IES LacetÃ nia.

L'any 2010 va guanyar el prestigiós premi Amadeu Oller, amb el seu primer llibre de poemes, *Gramàtica de l'equilibri* . Actualment, treballa en el tercer, *Intersecció de conjunts* , que també dóna nom a l'espectacle interdisciplinari que ofereix conjuntament amb el seu company sentimental, el guitarrista Pau Ruiz, la cantant Celeste Alías i l'artista plàstic Txema Rico.

Acabes de publicar el teu segon llibre. De què va?

-Els membres del jurat (Anna Garcia Garay, Jordi Julià, Ricard Mirabete, Miquel-Lluís Muntané i Josep Anton Soldevila) em van fer un escrit crític sobre el llibre, que m'ajuda a poder parlar-ne amb cara i ulls, perquè entenc que en saben molt. He tingut la sort que Anna Aguilar-Amat n'ha fet el pròleg. La idea va sorgir anant d'excursió amb alumnes de Batxillerat de la meva primera promoció al Lacetània, als quals aprecio molt. Vam anar quatre dies a Sòria i a part de gaudir de la natura, vam conèixer una mica més autors com Bécquer o Machado. Érem a la Laguna Negra i vaig sentir un nen d'uns deu anys que feia la cançó dels planetes. Li vaig comentar al meu company Toni, professor de Biologia, ara ja jubilat, com era que no esmentava Plutó. Em va explicar que havia estat desnonat del sistema solar. No em va dir per què. Però, quan vaig arribar a casa, vaig començar a investigar. Em vaig quedar amb la tristesa de veure que la cançó que jo cantava quan tenia 10 anys ja no existia. Em va sobtar i em va commoure negativament. Plutó em va fascinar i em va crear una certa controvèrsia perquè abans, en els llibres de text i als jocs de taula, figurava com a planeta i ara ja no. Vaig saber que Plutó havia deixat de ser planeta el 2006 per decisió de la Unió Astronòmica Internacional i que no tan sols el van fer fora del sistema solar sinó que el van convertir en un planeta nan. Resulta que els semblava massa petit i que tenia una òrbita massa irregular. Això em va empipar, perquè les irregularitats sempre m'han agradat molt. El llibre és en defensa d'aquest planeta que havia estat apartat per ser diferent dels altres i remarca la dignificació de la pròpia identitat per sobre dels poders, dels cànons i de la societat. És una reflexió sobre el poder que tenen els altres sobre nosaltres. És curiós que científics i investigadors de la NASA tenen previst que una sonda visiti les llunes de Plutó, el proper 14 de juliol, per conèixer-les més de prop.

Plutó

Com estructures el llibre i quins poemes en remarcaries?

-Té tres parts. A diferència del primer llibre, en aquest he tingut temps per refer-lo i corregir-lo. La primera es diu *Des-encant* i parla de com perdem la fe amb el pas del temps i com descobrim la inexistència d'aquella màgia que ens havien explicat. Per exemple, parlo de quan vaig saber que els reis eren els pares. Ho vaig viure amb bastant dolor i va ser un daltabaix perquè ho vaig saber de ben gran. Aquesta anècdota em dóna joc per parlar de com les coses canvien, de manera que la infantesa passa de ser una cosa màgica i fàcil a una altra de difícil, quan es comencen a destapar les màscares i es veuen les coses tal com són. El nen descobreix coses

que li havien explicat i que no eren així. També parlo de les mancances de les persones, per exemple a *Pedaç* , un dels meus poemes preferits. Posem pedaços per intentar disfressar les nostres mancances, que en tenim tots, i penso que hem d'acceptar-les. També parlo del *Planeta orfe* , un poema dedicat a Plutó, però també a mi mateixa, perquè de vegades ens sentim com planetes desorientats.

La segona es diu *L'esperpent* . En qui t'inspires?

-En la figura de Valle Inclán, per saber com ens podem deformar nosaltres mateixos davant de la nostra imatge en el mirall. De com de difícil és acceptar-se un mateix, tant físicament com pel que fa a la identitat. Així, per exemple, *Apostasia* , que és un dels meus poemes preferits i que comença amb el vers: "No m'esmentis per caprici", és una defensa pel que fa a la identitat. Utilitzo molt la imatge del reflex, del mirall i del vidre, per parlar de com som en realitat. *ITV* és un dels últims poemes que vaig escriure i m'agrada molt perquè és juganer. Quan escric parlo de les coses que més m'inquieten i per tant, surt la meva part més fosca, per això m'agrada també fer broma. Quan vas a la ITV i et diuen amb aquella suficiència: pots passar, però podria estar millor, et vénen a dir que els fas pena després de passar per tota la seva parafernàlia i haver pagat 40 euros: és ridícul. Vaig pensar que el poder fa amb nosaltres una mica el mateix. Sembla que vulgui canviar-te i fer-te d'una altra manera: ets així, però sàpigues que hauries de ser d'una altra manera.

Finalment, la tercera. De què va *Insuficiència respiratòria* ?

-Del ritme vital al qual ens aboca la societat. Si no el segueixes, t'ofegues. Parlo de les conseqüències negatives d'aquest ritme frenètic.

Alguns crítics parlen de la ironia trista en el contingut de la teva obra. Hi estàs d'acord?

-Em va sorprendre quan m'ho van dir, perquè jo no em considerava irònica. Però entenc el que volen dir i possiblement sigui veritat. Potser té a veure amb la ironia trista d'Ángel González a qui vaig conèixer a Granada i és un dels meus poetes preferits, amb qui m'encanta identificar-me. Té molts poemes que provoquen un somriure dolç, i en el fons, irònic. Però no sempre ha de ser festiva. De vegades aquest distanciament és necessari per tal d'enfocar les coses d'una manera més potent. Sovint els llibres no estan acabats fins que els crítics n'han dit la seva, perquè sense saber el que he volgut dir, de vegades hi posen les paraules exactes. *Plutó* és més irònic que el llibre anterior i el poema *ITV* ho és molt. Per tant, reconec que hi ha una certa ironia.

Foto: Francesc Rubí

Gramàtica de l'equilibri

Com definiries el teu primer llibre de poemes?

-Com que sóc professora de Llengua i Literatura vaig voler fer un joc amb el meu estat personal i professional, tenint en compte tot el que la gramàtica em podia oferir. S'ha dit que d'alguna manera el llibre és una crònica amorosa, però en realitat (tot i que l'amor hi apareix) és la crònica d'una crisi existencial de quan t'acostes als trenta i t'adones que les coses potser no són com t'havies imaginat. El llibre està dividit en tres parts: a la primera, que es diu *Conjugacions verbals* , parlo del passat, present i futur. El *passato remoto* és un temps que existeix en l'italià, que fa referència a un passat pretèrit; el present descompost, que analitzo una mica, i el futur, sense adjectius. La segona es diu *Morfologia geogràfica* , on vaig voler parlar de la meva situació personal i emmirallar-me en el cos de l'altre. Es tracta de fer un joc amb el cos, com si fos un refugi o un lloc on poder-s'hi estar; i, *morfologia* , perquè és la ciència que analitza la forma de les paraules, en el meu cas, estudia la forma d'aquell cos que m'havia donat refugi. I la

tercera és *Semàntica d'un escenari*, on vaig voler jugar amb el significat de les paraules, sobretot, fer poemes amb el seu significat connotatiu. Per tant, són poemes molt subjectius i personals perquè agafo objectes i escric un poema sobre el significat que per a mi tenen. Per exemple, *Les sabatilles* és un poema que parla de la reivindicació de la figura d'una dona que vol anar amb sabatilles a casa i reivindicar la seva identitat tal com és i no tal com li han marcat els cànons. També sobre catifes, tàpers... És la part que més m'agrada del llibre. M'agrada molt jugar amb les connotacions dels objectes.

Què representa per tu *Garbuix*?

-És un poema inèdit que amb el temps m'agradaria que és publiqués. En ell, cada vers està il·lustrat amb un dibuix. És com un poema-llibre que es pot llegir en deu minuts. Fet amb col·laboració amb la il·lustradora anglesa Gill Bradley, a qui vaig conèixer a través de la meva amiga Sally, que em va convidar a casa dels seus pares que són artistes i de tant en tant organitzen algun circuït artístic. Allà vaig conèixer la Bradley, amb qui vam fer aquest àlbum il·lustrat, amb contes i dibuixos poètics, que és com un regal per al públic adult. El poema el tinc des de fa quatre anys guardat a l'armari.

Docència

Quina és la teva feina com a professora i quin tipus d'alumnat tens?

-M'apassiona la docència i sobretot la literatura, però també ensenyar llengua com a eina de comunicació. Des de ben joveneta ja tenia clar que ho volia fer i la carrera en va ser l'eina. M'agrada comunicar-me amb els alumnes adolescents perquè tenen un potencial brutal i són molt receptius. En el cas del Lacetània, es tracta d'un alumnat preparat per rebre un nivell alt, mentre que el de Badia del Vallès potser va ser més receptiu, ja que tenen pocs estímuls creatius i no estan acostumats que els adults els facin cas. L'adolescència, en general, és una etapa molt creativa. També és cert que de vegades tinc poc accés a aquesta parcel·la seva perquè per a molts alumnes sóc l'autoritat i el poder, i per tant, no els interessa. M'agrada molt treballar de professora, però els últims anys estic veient que l'ensenyament no és el que hauria de ser. He de trobar una altra manera de fer les coses, perquè per molt que sàpiguen trobar el subjecte de les oracions, si no els he ensenyat a ser millors persones o a sentir-se millor amb ells mateixos no he fet res.

Abans ja havies estat monitora de joves, oi?

-Sí, a l'Esplai Cu-cut de Cerdanyola del Vallès. Com a nena no havia anat a cap esplai per vergonya. Amb disset anys, vaig començar a fer de monitora d'activitats de lleure i em van marxar totes les vergonyes de cop. Vaig ser-ho de nens molt petits i als darrers anys també de joves. Una bona experiència que em va servir també per fer grandíssimes amistats. Hi vaig conèixer algunes de les persones més importants de la meva vida.

Com va anar l'experiència italiana de l'Erasmus?

-Vaig estar a Pàdua. Per una banda va ser una experiència fantàstica a nivell vital que em va servir per aprendre bé l'italià. No en tenia ni idea i al cap d'un mes ja el parlava. Una immersió lingüística total. Ara bé, en l'àmbit acadèmic vaig aprendre poc, perquè l'educació universitària italiana està regida per un sistema antic i conservador, amb exàmens orals, que no van gaire amb la meva persona. M'interessa la literatura en general, però recordo haver estudiat el Segle d'Or castellà, amb Garcilaso especialment, que m'agradava molt, però em vaig adonar que ell i d'altres poetes havien après molt del Trecento i Quattrocento italians, amb autors com Dante, Boccaccio i Petrarca. Tan sols ens donaven quatre pinzellades, com ara el *Canzoniere* de Petrarca. A Itàlia, vaig conèixer una mica més aquests autors, però no el que m'esperava.

Un altre dels teus autors preferits és Bécquer. En quin sentit?

-Gustavo Adolfo Bécquer s'interessava pel distanciament del jo poètic amb l'emoció. Era un poeta romàntic, que no tenia res a veure amb l'exhuberància d'Espronceda, sinó que era intimista. En ell, l'emoció flueix per sobre de tot, però en els seus assajos i cartes parlava de com n'era d'important el seu distanciament del jo poètic envers l'emoció que havia generat el poema. Al seu entendre, la poesia havia de ser un exercici intel·lectual i no havia d'escriure amb el foc de l'emoció, perquè el poeta no era un ésser tocat per la mà de Déu, que tenia una genialitat absoluta, sinó que era un treballador de la paraula i l'emoció era la font d'inspiració que el poeta havia de treballar. Durant la meva adolescència em semblava cursi i poc inspirador, però a segon de carrera, Fernando Valls em va ensenyar a estimar la poesia de Bécquer, que va ser d'una modernitat absoluta al seu moment. Intento transmetre aquesta idea a les meves classes de literatura.

Foto: Francesc Rubí

Poesia

Quan comença el teu interès per la poesia?

-Si anem a la gènesi absoluta m'he de remuntar als 10 o 11 anys, en què el professor de català de sisè d'EGB ens va dir que féssim un text a classe, que va ser el meu primer poema. Terrible, evidentment, que vaig titular: *Oh, amor meu, per què em vas deixar*. Així vaig començar. Recordo que el vaig recitar davant dels companys, que estaven emocionats. Però, tot el que va venir després seguia els tòpics típics de l'edat. Aquest poema el vaig escriure en català, però tot seguit vaig passar al castellà, perquè tot i que a casa parlàvem català vivia en un barri en el qual tots els meus amics parlaven castellà, que era la llengua social de poblacions com Cerdanyola, i per tant, era la llengua en què m'expressava bé literàriament. A més, vaig tenir un professor de literatura castellana, a setè i a vuitè, que es deia Fernando, que va aconseguir despertar-me el cuc i aleshores em semblava lògic utilitzar el castellà. No tenia bons referents i llegia amb molt poc criteri. Després d'haver anat a una lectura d'Anna Aguilar-Amat, a qui no coneixia, em va quedar clar que volia fer la poesia que ella feia. Vaig parlar-hi i em va convidar a enviar-li els meus textos a l'Aula de Poesia de la Universitat Autònoma. Afortunadament, no ho vaig fer perquè el que li hauria enviat no hauria tingut cap valor.

Què significa Pau Ruiz en la teva vida?

-A part de ser el meu actual company sentimental, el 2007 ens vam retrobar després de dos anys en què ens havíem conegut a l'Aula de Música Moderna. Vam intentar fer un duet de poesia i guitarra, que finalment va acabar en no-res per manca d'actuacions. Però a partir d'aquest moment considero que començo a escriure amb una mica de dignitat i amb la intenció de dedicar-m'hi. També decideixo utilitzar el català, perquè la meva vida havia canviat: a l'esplai tothom parlava en català, a la universitat, tot i estudiar Filologia Hispànica, tots els meus amics també parlaven en català, així com també el meu company, de manera que em sentia molt més familiar amb el català que no pas amb el castellà.

Recitals

A partir d'aquest moment comences els recitals?

-Ja havia fet dues o tres incursions en el món de l'espectacle quan anava a l'institut, acompanyada de la guitarra. M'encantava, però mai no l'he tocada especialment bé i m'hi sentia incòmoda, perquè necessitava centrar-me en el que deia. Tot i així, se'm va despertar el cuc per fer recitals, ja que intuïa que m'agradava. Amb en Pau, que és un professional de la guitarra, vam fer el primer recital el novembre del 2007 a Cerdanyola del Vallès, on vaig coincidir amb Ivette Nadal i Esteve Plantada en un recital de poetes del Vallès que organitzava Ramat de Pedres, encapçalat per Jordi Condal, dins del cicle poètic *Còdols*. Tot seguit Anna Aguilar-Amat m'empeny a

participar en nous recitals. A partir d'aquest moment, vaig arreu on em demanen per llegir els meus poemes.

Què és l'espectacle *Intersecció de conjunts* ?

-Hi participo juntament amb Pau Ruiz, Celeste Alías i Txema Rico. Es tracta d'un espectacle multidisciplinari inspirat en els poemes del meu tercer llibre, encara inèdit. No està publicat, perquè encara no l'he acabat. Els poemes versen sobre tot allò que passa a la vida d'una persona quan arriba una criatura i s'inspira en la maternitat.

D'on sorgeix la idea?

-En Pau i jo vam decidir preparar-nos per fer un part natural de la nostra filla Júlia amb Àngels Torras, que és molt amiga meva, a qui vaig ajudar en la correcció i traducció del seu llibre *Vincles* al castellà. Era la mare d'un alumne meu, el Joan, amb qui tenia molt bona relació. Uns mesos després, la Celeste i el Txema també van fer la preparació al part amb l'Àngels. Com que ens coneixia a tots quatre va pensar que ja teníem relació perquè enteníem la maternitat d'una manera bastant semblant i va creure que artísticament també ens podríem entendre. A través d'ella, ens vam conèixer a l'aniversari del centre Natural, que es va celebrar al local d'actuacions de la Font del Balç, a tocar de Gironella, el desembre del 2013. De mica en mica va néixer l'espectacle *Intersecció de conjunts* , en què jo dic els meus poemes, el Txema hi posa la visió plàstica, tot projectant pintura en viu i dibuix en fang; la Celeste que és molt versàtil, canta, i el Pau toca la guitarra.

Has arrelat al Bages?

-Sí, ara em sento bagenca perquè se m'ha acollit d'una manera que no esperava. Ara, tot i que visc a Castellgalí, m'he adaptat plenament a Manresa gràcies a Laia Noguera i Jordi Estrada, que és un sol en majúscules. Som molt amics. Si ell diu que joc sóc la seva musa, ell és el meu guru. A nivell literari és qui em corregeix. *Plutó* , abans d'enviar-lo al premi, ja me'l va mirar. És una persona clau en la meva carrera poètica. Recordo que vaig arribar a Manresa als 25 anys, en un mes de maig en què va ploure durant 40 dies seguits. La pluja, i en general l'aigua impregnen bona part dels meus poemes.

El perfil

Sònia Moya Villanueva neix el 25 de desembre de 1981 a Cerdanyola del Vallès. La seva mare, Cristina, és de la Barceloneta i es dedica a les feines de casa. El seu pare, Ramon, és de Granada i fa d'encarregat d'una botiga de roba a l'engròs. Té una germana, Sandra, que és pediatra. Va començar els estudis d'EGB a Les Fontetes, de Cerdanyola, "que era l'única escola de la població que ensenyaven en català en aquella època. Per això els meus pares m'hi van inscriure. Vaig tenir-hi uns professors meravellosos". Acabat el 8è d'EGB passa a l'institut Forat del Vent, on cursa tercer i quart de l'ESO i el primer i segon de Batxillerat en el vessant humanístic. Després estudia Filologia Hispànica a la Universitat Autònoma de Barcelona i es llicencia el 2004. El darrer any fa un Erasmus a Pàdua que li serveix per aprendre l'italià. Li agraden molt les llengües i també domina bé l'anglès i el francès. Poc abans d'acabar la carrera entra a treballar a les tardes a la secretaria de l'Aula de Música Moderna de Cerdanyola, popularment, Kal Musik. Prepara les oposicions al cos d'ensenyament de Secundària, que es treu al cap d'un any, i la destinen a Badia del Vallès, amb tan sols 23 anys: "Van ser dos anys molt feliços, amb alumnes molt agraïts i uns companys de feina fantàstics". El 2007 participa en un concurs de trasllat obligatori i demana l'IES Lacetània de Manresa, on va venir a viure amb el seu company Pau Ruiz, amb qui tenen una filla, Júlia, de dos anys. S'estan dos anys al barri de la Sagrada Família de Manresa, després van a Sagàs (Berguedà) i retornen al Bages, concretament a Castellgalí, on viuen des de fa cinc anys.

Actualment col·labora en el cicle *Tocats de Lletra* , de Manresa, i és coordinadora del club de

lectura de poesia de la biblioteca de l'Ateneu Les Bases. Acaba de publicar *Plutó* , trentè premi de poesia Mn. Narcís Saguer, de Vallgorguina, el setembre de 2014, que és el seu segon llibre, ja a la venda, dins la col·lecció "Càrmina" de Témenos edicions. Es va presentar a Manresa, a l'Ateneu Les Bases, el passat 22 d'abril. Com d'altres escriptors, espera que algun editor, potser Jaume Huch, pugui tirar endavant una antologia de poetes de la Catalunya Central.

Foto: Francesc Rubí